

Δεκαεπτά συναρπαστικά χρόνια

ΕΡ. Βλέπετε να κατεβαίνει σιγά σιγά ο μέσος όρος της ηλικίας αυτών που γράφουν αυτοβιογραφίες;

ΑΠ. «Αυτό το κάνουν οι σαρα για να πουλήσουν τον ναρκισσισμό τους. Σε εμένα προέκυψε από ανάγκη υπαρξιακή. Κλείνοντας τα 50, ένιωσα ζαφνικά σαν να έρχεται το τέλος. Ένα τέλος που να το εποπεύδει αυτός ο εκμηδενισμός της χώρας μας. Για να μπορέσω να κρατηθώ στα πόδια μου, άρχισα να σκάβω μέσα μου, μήπως και βρω τη δική μου "σκοτεινή ρίζα της κραιφής". Έτσι ξεκίνησα από τις αρχές του χρόνου να σκέφτομαι να γράψω αυτό το κείμενο. Λέγοντας όλα τα πράγματα από την παιδική μου ηλικία, περιγράφοντας παράλληλα μια χώρα μ' έναν τρόπο ζωής πολύ φτωχό, αλλά συγχρόνως και το όνειρο που υπάρχει, βασανισμένο, αλλά με ελπίδα και ενδιαφέρον για κάτι πνευματικό που σήμερα μοιάζει να λείπει. Ως τον Μάρτιο κατάφερα να γράψω μόνο μιάμιση σελίδα. Και δεν ξανάγραφα λέξη. Όμως ο Απρίλης ήτανε σκληρός. Αρχισα να νιώθω μέσα μου σαν να μου ρίχνουν τσιμέντο κι όλα να οβήνουν, σαν να θάβονται, όχι σαν να καταχωριάζονται απλώς. Και να μην μπορώ να πάρω ανάσα και να μην μπορώ να κάνω βήμα από το βάρος του τσιμέντου. Στις 3 Μαΐου πήγα στην Άννα Παύλη και της ζήτησα να αναβάλω για λίγο τη μετάφραση που είχα αναλάβει, λέγοντάς της "Άννα, πνίγομαι, δεν αντέχω άλλο αυτό το τσιμέντο μέσα μου, αλλά δεν θέλω να πέσω κι από το μπαλκόνι για να σπάσει. Θέλω να το σκάψω γράφοντας το βιβλίο μου".

ΕΡ. Αν δεν ήταν πραγματικά, πιστεύετε πως θα θέλατε να έχετε επινοήσει μια τέτοια ιστορία; Θα σας άρεσε ως μυθιστόρημα η ζωή σας;

ΑΠ. «Δεν το ξέρω. Πάντως, αυτό που μου αρέσει στο βιβλίο είναι ότι βγαίνει η μαχακτικότητα και η ελπίδα. Οι μαχόμεστε, ότι πάντα αγωνιζόμαστε για το καλύτερο. Αντέχουμε πράγματα, δείχνουμε πρωισμό στις δύσκολες στιγμές. Και μην το πάρεις σαν έπαρο. Για μένα ήταν ηρωική προσπάθεια, ηρωική πράξη το ότι έγραφα αυτό το βιβλίο σε τόσο σύντομο χρόνο και σε τέτοιες συνθήκες.

ΕΡ. Εχοντας διηγηθεί ένα μεγάλο κομμάτι της ζωής σας, το αγαπάτε περισσότερο τώρα;

ΑΠ. «Το ένιωσα σαν λύτρωση. Εφυγε από εμένα. Τώρα είναι ένα άλλο πρόσωπο, είναι το βασικό πρόσωπο του βιβλίου, άσχετο από μένα. Θα μπορούσα να το δω να παίζεται ως μονόλογο, ένα μέρος

Από τον
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΜΟΡΝΤΟΥΝΤΑΚ
 amordoudack@dimokratianews.gr
 Φωτό: Νίκη Μαρκετάκη

Αν και έμπειρη στιχουργός και συγγραφέας, όταν δίνει προφορικές συνεντεύξεις, η Αγαθή Δημητρούκα μιλάει σαν κάθε της λέξη να τελειώνει σε... χρεμό. Κρατιέται στην καθεμία μέχρι να σιγουρευτεί ότι είναι σταθερή και έπειτα τρέχει παθιασμένη στην επόμενη. Δεν φοβάται τα λόγια της, απλώς αγωνιά μήπως αφήνει περιθώρια για παρερμηνείες, μήπως αδικεί κάποια μνήμη. Όχι μόνο από τις δικές της.

Στις αφηγήσεις της πρωταγωνιστούν άνθρωποι που άλλαξαν το ελληνικό πολιτιστικό ανάγλυφο. Σύντροφος του Νίκου Γκάτσου, από τον οποίο γοητεύτηκε σε μικρή ηλικία και τον επίδωξε ως πηγή φωτός σε μία περίοδο σιωπής και σκοταδιού για εκείνη, ταλαιπωρείται όταν πρέπει να εμπιστευτεί τα συναισθημάτα της σε έναν αυθόρμητο λόγο. Παρόμοια αμηχανία διαπιστώνει ο αναγνώστης της αυτοβιογραφίας της στην εξιστόρηση της πρώτης φοράς που μίλησε με τον ποιητή, όταν, μαθήτρια γυμνασίου ακόμη, έψαξε και βρήκε το τηλεφώνω του στον κατάλογο.

Η αυτοβιογραφία της με τίτλο «Πουλάμε τη ζωή, χρεώνουμε τον θάνατο», η οποία κυκλοφόρησε προσφάτως από τις εκδόσεις Πατάκη (και η οποία παρουσιάστηκε χθες στο βιβλιοπωλείο Ιανός), στάθηκε αφορμή να συζητήσουμε, αντώντας υλικό από όσα περιγράφει. Τα παιδικά της χρόνια, η οικογενειακή της ιστορία και οι προσωπικές δυσκολίες που βίωσε από πολύ μικρή, όλα μαζί ξεκινάνε στο βιβλίο μια αφήγηση που γρήγορα απλώνεται στην εποχή μιας παρέας ανθρώπων που έκαναν την υψηλή τέχνη καθημερινή και η οποία μαρτυρά μια πεισματώδη αισιοδοξία που πηγάζει από την επιθυμία της δημιουργίας.

Η Αγαθή Δημητρούκα, σύντροφος του μεγάλου ποιητή, ξεδιπλώνει σελίδες από την αυτοβιογραφία της και αποκαλύπτει τη δική της λύτρωση

ή κάτι, και να μη με αφορά».

Η λύτρωση που περιγράφει η συγγραφέας δεν είναι απλή. Πολλές φορές η ιστορία της δείχνει σκληρές εμπειρίες. Στο πνεύμα της ίδιας, παραθέτουμε εδώ ένα κομμάτι που τις περιγράφει, αλλά για να φτιάσει σε μία λύση:

Η «απόπειρα» αυτοκτονίας

«Ξανά βιασμοί, ξανά δουλειές, ξανά ταπεινώση, και στο σχολείο να σέρνομαι. [...] Η μουνόμηρος. Κλείδωναν ακόμα και την αυλόπορτα για να μη φύγω. Αλλά εγώ έφυγα: έκοψα μ' ένα ξυράφι τις φλέβες μου και, μέσα στον πανικό της θείας μου και της γυναίκας του ζαζέρφου μου, που ξεκλείδωσαν την αυλόπορτα η πρώτη με κατάρρες και η δεύτερη καλώντας σε βοήθεια, πετάχτηκα σαν βολίδα, έτρεξα έξω από την πόλη κι έπειτα τίποτα... Ξύπνησα στο νοσοκομείο, όπου με είχε μεταφέρει -όπως μου είπαν οι νοσοκόμες- κάποιος που με είχε

βρει λιπόθυμη σε κάπ χωράφια. Ολοι νόμισαν πως αποπειράθηκα να αυτοκτονίσω κι αναρωπιούνταν (sic) άραγε γιατί. [...] Εγώ όμως ήξερα. [...] Ηξερα ότι είχα πάρει τη ζωή μου στα χέρια μου».

Πολλές φορές η συγγραφέας καλείται να μιλήσει για τον Γκάτσο σαν να οφείλει την εξιστόρηση της γνωριμίας τους σε εκείνους που δεν τον συνάντησαν. Το ασίδημα που ακολουθεί, από το βιβλίο, δεν έχει στόχο να τονίσει την προσωπικότητα του Γκάτσου, αλλά να δείξει μία από τις πολλές στιγμές αγάπης και καλοσύνης που αφήγεται η συγγραφέας. «Για την Αθήνα έφυγα με το "ζαζέρφι" μου, δηλαδή με το έτσι θέλω. Πήρα τη γραφομηχανή μου και τα ρούχα μου, πήρα και το λεωφορείο, και κατά τις δύο ώρες το μεσημέρι χτυπούσα το κουδούνι της μονοκατοικίας της οδού Σπευσίων 101 στην Κηφισόλη. Ο Νίκος με περίμενε. "Αργήσες" ήταν η πρώτη του κου-

Η Αγαθή Δημητρούκα μιλά για τα χρόνια που έζησε με τον Νίκο Γκάτσο

βέντα.
 "Μα..."
 "Αργήσες είκοσι χρόνια!"
 "Πριν από είκοσι χρόνια δεν είχα ακόμα γεννηθεί..."
 "Μάλλον έπρεπε να ήμουν εγώ είκοσι χρόνια νεότερος".

ΕΡ. Ποια είναι η πιο αγαπημένη...

Αναμνήσεις με λογοτεχνική αξία

ΕΡ. Πώς διαλέξατε τι θα βάλετε μέσα στο βιβλίο;
 ΑΠ. «Από όσα μου έρχονταν στη μνήμη μου διάλεγα αυτά που ταίριαζαν λογοτεχνικά. Αυτό ήταν το κριτήριο μου. Αν κάτι δεν πίστευα ότι είχε λογοτεχνική αξία, δεν θα το έγραφα. Γιατί όλα θεωρώ ότι πρέπει να μας δίνουν αφορμή για δημιουργία. Δεν θα μπορούσε να είναι μία απλή εξιστόρηση πραγμάτων».

ΕΡ. Κάτι για το οποίο να αλλάξατε γνώμη γράφοντας τη βιογραφία σας, κάποιο κομμάτι της ζωής σας που να το βλέπετε διαφορετικά υπάρχει;

ΑΠ. «Λύθηκα κάποια ζητήματα που τα πιστεύα ή τα αρνιόμουν ή άλλαζα τα έβλεπα και τα θεωρούσα πολύ εύκολα, έλεγαν "αυτό είναι" ή "για αυτόν τον λόγο έγινε", αλλά εδώ τα απολογώσα».

στο πλευρό του Νίκου Γκάτσου

Η συγγραφέας της αυτοβιογραφίας «Πουλάμε τη ζωή, κρεώνουμε τον θάνατο» σε ανέμελες στιγμές με τον σύντροφο της ζωής της Νίκο Γκάτσο

νη σας ανάμνηση από αυτές που έχετε μέσα στο βιβλίο;
 ΑΠ. «Αγαπημένη μου ανάμνηση είναι σαφώς όταν ήρθε ο Νίκος στο Μεσολόγγι για να με δει και τον συνάντησα. Πρώτη συνάντηση. Αυτό είναι μια πολύ αγαπημένη ανάμνηση γιατί ήταν γεμάτη φως και ζέση. Πολύ θερμή, σαν αύρα που έβγαινε από παντού. Και από το περιβάλλον, και από τον Νίκο, και από εμένα».

ΕΡ. Πόσο καιρό σας πήρε να συναντηθείτε;
 ΑΠ. «Του έγραψα το φθινόπωρο του '74. Μου απάντησε αμέσως. Τα Χριστούγεννα άρχισα να του τηλεφωνώ και να του γράφω. Τα Χριστούγεννα μου έστειλε δώρα με έναν οδηγό ταξί με τον οποίο έκανε τα ταξίδια του, πιστό του. Μετά συνεχίσαμε την αλληλογραφία. Και στις 17 Μαΐου, που είχα τα γενέθλιά μου, είχα την παιδαριώδη τόλμη να τον καλέσω. Και εκείνος ήρθε. Παρόλο που δεν έκανε ταξίδια. Αυτό είναι το παράξενο».

Πριν από τη συνάντησή τους, η επικοινωνία, μέσω αλληλογραφίας, του ποιητή με την συγγραφέα είχε αποκτήσει σταθερή συχνότητα. Ανάμεσα σε δίσκους και συζητήσεις για οίκους, έκρυβε και διάφορες εκτίληξεις.

Ο φάκελος με την έκπληξη

«... αυτή τη φορά ο φάκελος ήταν μεγαλύτερος: περιείχε κι ένα τεύχος του περιοδικού "Ιστορία", που έκρυβε στις σελίδες του δεκαπέντε χιλιάδες δραχμές. Πρώτη φορά έβλεπα τόσα χρήματα, ένα ποσό -για τα δεδομένα του χωριού- σχεδόν αμύθητο. Επρέξα και του τηλεφώνησα. Τον διασκέδαζε η έκπληξή μου. Γελούσε με τις διαμαρτυρίες μου. "Για να μου τηλεφωνάς" μου είπε».

ΕΡ. Ενα μεγάλο κομμάτι του βιβλίου αφιερώνεται στην κοινή σας ζωή. Είναι συναισθηματικοί οι λόγοι ή το αισθάνεσθε ως

υποχρέωση προς όσους ανανώστες θέλουν να μάθουν και για τον Γκάτσο;

ΑΠ. «Γράφω την πρώτη μνήμη που έχω από την ηλικία των 4 ετών. Τον Νίκο τον γνώρισα, άρχισα να του γράφω, στα 16 μου. Αν από τα 16 αφαιρέσεις τα 4, μένουν 12 χρόνια. Με τον Νίκο ζήσαμε 17. Και πιο ώριμα χρόνια. Οπότε αντιλαμβάνεσαι ότι, ακόμα και χρονικά να το πάρεις, είναι σωστά μοιρασμένο. Επειτα είναι πολλά πρόσωπα που γνωρίζω. Κοντά στον Νίκο βρισκό τον δικό μου δρόμο. Έτσι αρχίζω και γράφω κι εγώ τραγούδια».

ΕΡ. Εκτός από τον Γκάτσο, ποιος σας λείπει περισσότερο από εκείνη την παρέα;

ΑΠ. «Ο Χατζιδάκις. Και το έχω πει πολλές φορές. Μετά τον θάνατο του Γκάτσου, για μένα η παρηγοριά μου ήταν ότι συνεργαζόμουν με τον Χατζιδάκι. Ομως αυτό δεν κράτησε. Όταν με καλεί το '92 και μου λέει "ώρα, από εδώ και μπρος, Αγαθί, όταν θέλω στίχους,

θα απευθύνομαι σε εσένα εκτός κι αν παίρνω από βιβλία", φαντάζεσαι τι παρηγοριά ήταν. Μα δεν πρόλαβε να πραγματοποιηθεί...»

«Το βράδυ -Σάββατο βράδυ- μου εξήγησε (ο Γκάτσο) ότι θα πηγαίναμε να φάμε στου Φλόκα, στην οδό Πανεπιστημίου, όπου σίχναζε τα μεσημέρια, για να μου γνωρίσει έναν φίλο του, χωρίς να μου πει ποιον. [...]

Ανεβήκαμε στον χώρο του εστιατορίου. Κοίταξα γύρω με τα μάτια γουρλωμένα, όπως το αγρίμι που ετοιμάζεται να ορμήσει. "Ο Χατζιδάκις!" αναφώνησα σαν να μου ξέφυγε, και αசυνείδητα έκανα ένα βήμα προς τα πίσω. Πόσο ντραπήκα που δεν είχα πει "Ο κύριος Χατζιδάκις!"... "Καλώς ήρθες!" Εγώ είμ' ο Μάνος. Ο Νίκος μου έχει πει πολλά για σένα: κάτσε κάτω!"

«... Επαθα, σαν να κατακρημνισθήκε όλος ο κόσμος. Γιατί πολλές φορές τον Χατζιδάκι τον θαύμαζα περισσότερο από τον Γκάτσο».

“

Το βιβλίο προέκυψε από ανάγκη υπαρξιακή

Κλείνοντας τα 50, ένιωσα σαν να έρχεται το τέλος

Κοντά του άρχισα να γράφω κι εγώ τραγούδια

Από εκείνη την παρέα μου λείπει ο Χατζιδάκις

”